

נפשו גחלים תלהט

גליון 486 כי תצא תשפ"ו

ניצוצות עפ"י משנת הגאון הצדיק ר' ישראל אליהו וינטרויב זצוק"ל

לתרומות והנצחות, הוספת מנויים, הצעות והערות יש לפנות בטלפון: 0-7695449 או למייל 1nafsho@gmail.com

כח הבחירה [א']

בסגולת הבחירה לעלות ולעורר מעמקים הללו ולגלותם לתוך הגילויים שבתוך כל העולמות [א.ה. עפ"י הכלל שלימד בעל נפש החיים שהאדם מעורר במעשיו את ההנהגה העליונה שכנגד בחירתו משום היותו בצלם אלקים ואכמ"ל ממילא כשמשמש בכח הבחירה מעורר את נקודת הרצון הפשוט לבריא. זהו עולם חסד יבנה המיוחד לעולם הזה, כי כאן נברא האדם דבירה בעולם העשיה דוקא. וכבר רמזו ע"ז חז"ל בברכות י"ז יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט בעולם הזה יותר מכל חיי עולם הבא. מבואר דעצמת הקירבה נמצאת דוקא בעולם הזה מקום גילוי הבעל בחירה. וכל הקירובים שיהיו לנצח נצחים לא יגיעו לקירוב הנוצר בשעת בחירת האדם בעוה"ז. כי כאן נוצר הקשר עם הרצון הפשוט, מקומו של עולם דוקא אשר אין לו גבול ותכלית בעצם. ניתן ציור לקשר עם הרצון הפשוט הנ"ל בחיים של האדם. הוא מ"ש בגמ' על נחום איש גז שחי בתמונה דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, כפשוטו. זהו חיות בעומק הרצון של האדם שהוא אספקלריה על הרצון הפשוט שלמעלה. וממילא זכה שבפועל ממש התראה כן למטה על אף כל המחיצות בחקי עולם הזה. (ע"כ בסו"י יצא תשנו מכאן ואילך וישלח תשנ"ו).

מרכזיות מידת הנאמנות אצל אברהם יעקב ומשה

נעמיק יותר בדברי בעל עבוה"ק על מהות ענין הבחירה בהתחדשות כח רצון פשוט בצלם אלקים דאדם. בהיות

חידוש בעל עבודת הקודש במהות כח הבחירה

יש ביאור נפלא מבעל עבודת הקדש (הר"מ גבאי ז"ל שהיה בסוף הראשונים ותחילת האחרונים) כי מרוב הטבתו ית"ש להאדם עשאו בדוגמא של מעלה עד היכן שתתכן אפשרות זו כדי להשלימו בתכלית. ובהיות שרצונו ית"ש – אשר מופקע מכל הרכב אחר והכרח [א.ה. כלומר אין שום דבר שמכריחו ברצונו] – הוא יסוד הכל, על כן ברא את האדם עם כח בחירה דוקא. אשר תוכן כח זה הוא ליצור אצלו רצון המופקע מכל כח והרכבה זרה כדי שיתדמה לשרש הכל. זוהי עצם הבחירה. וממילא נבין שמציאות של חטא אינה מגיעה מכח הבחירה כלל [א.ה. ויתבאר זה היטב כי המורגל לחשוב שאדרבה כל אפשרות החטא נובעת מהבחירה] רק היא תוצאה מירידה לתוך רוח שטות (כמ"ש חז"ל אין אדם חוטא אא"כ נכנסה בו רוח שטות) אשר אז רחוק הוא עד אין שיעור מרצונו האמיתי הפשוט. וע"ז גופא נענש [א.ה. על שהרחיק עצמו מרצונו האמיתי ית"ש].

בבחירת האדם מגיע לשיא מעמקי הדבקות

כעת נמשיך הלאה. בהיות בסוד כח הבחירה הדימוי עד המעמקים [א.ה. כלומר כשאדם משתמש בכח הבחירה הוא משתמש בכח שטבע בו הבורא ית' שמקורו בעומק מעמקי גילויי ית' – רצונו הפשוט לברוא כל העולמות] לפיכך יש

דבר המערכת

הזמן קצר והמלאכה מרובה. חודש הרחמים והסליחות ואחריו ירח האיתנים קרבים. בחרנו השנה להתמקד בסדרת מאמרים בנקודה יסודית מאוד בעבודת ה' והיא כח הבחירה. כפי שיראה הקורא הדברים הולכים ומתרחבים. ונתפלל לבורא ית' שהדברים יתקבלו על לב הקוראים וירימו את איכות העבודה בכלל ועבודת התשובה בפרט כפי שיתבאר במאמרים שבועות הבאים בס"ד. מפאת עומק המושג נשתדל להוציא במקביל "להב מפיו יצא". מאמר השבוע נלקט מב' שיחות והשמטנו חלקים רבים שלא נוגעים לעצם הסוגיא והסתעפו לנידונים נוספים.

נודה לכל המתאמצים לשלוח תגובות והארות וסתם "תודה". לצד היתרונות העצומים אחד החסרונות של הפצת עלונים במייל או הקלטת שיעורים בקו טלפון שאין תגובות והחוסר ידיעה אם זה מענין משהוא מאוד מכביד על העבודה [תשאלו את כל בעלי העלונים וקוי התוכן]. לא נבוש לומר שעבודת העריכה קשה ומפרכת וכל תגובה מחזקת שהכל כדאי ויש להמשיך. הדברים עושים פרי. נא לא לחסוך. יש שיקראו לזה "תשומי"... אבל זה ממש חסד !!!! תודה!!!!

הבהרה: מחמת סגנונו היחודי שאינו שווה לכל נפש דברי תורתנו של רבינו זצ"ל עוברים עריכה ועיבוד שוני כפי שנעשה בספר "נפשו גחלים תלהט" שי"ל בעדודו. על כן כל שגיאה וטעות נא לתלות אך ורק בעורך. כל הערה תתקבל בברכה.

המערכת

שמעו ותחי נפשכם בקול הלשון "מכון נפשו גחלים תלהט

שיחות חדשות לאלול כמו כן במסגרת כנסי "דורשי יחודך" מילים וניגונים עלה כנס ז'

דנחמתא וכנס ר"ח אלול. מרומם ומרגש !!!!

סדרה חדשה "בטחון למעשה ממש" יחודי לבני תורה העומדים בנסיונות פרנסה

שקבעו לנו חז"ל שיש מקבילות בין האדם לעולם נדבר על חזון זה בצורת העולם.

כתיב בדה"י על אברהם והוצאתו מאור כשדים ושמת שמו אברהם. ומצאת את לבבו נאמן לפניך (ועל ידי זה) וזכרת עמו הברית וכו'. גם משה נשתבח במדה זו, בכל ביתי נאמן הוא. הבאנו כמה פעמים את דברי חז"ל דיעקב הוא בקו של משה, אם כן בודאי נתנסה גם הוא במיוחד בזה, והם נסיונותיו בבית לבן שעיקרם היה על הנקיות מגזל כמבואר בחז"ל הפלגתו בזה. זהו נסיון על תוכן ענין הנאמנות אל בעל החפץ [א.ה. להזהר מכל נדנוד גזל], כאן נמצא ציורו של יעקב בקו של משה. וצריך לבאר - לערכנו הפעוט - מעלה זו [א.ה. ר"ל נאמנות] אשר נראית כעיקרית במהלך הנפשי של האבות. גם צריך לברר בענין זה מה שרואים מסדר הפרשיות שיעקב היה מיוחד אל צרות ותלאות מכל האבות (ישגבך שם אלקי יעקב כמ"ש רז"ל ע"ז, ומעט ורעים היו ימי חי - ויגש).

סוד תאומיות יעקב ועשו חזון התכללות הרע בטוב

ענין זה יפתח במה שיש חידוש מיוחד ביעקב. כידוע שישמעאל ועשו היו פסולת אברהם ויצחק, מכל מקום יצא ישמעאל נפרד בהחלט מיצחק (וגם את בן האמה וכו') משא"כ עשו לא יצא רק כפסולת דיצחק לבד אלא היה מטיפה אחת עם יעקב - שניהם בני הגבירה. וצריך לבאר ענין זה. כמה פעמים הבאנו דברי הילקוט על הא דכתיב וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, מאד אותיות אדם. פ' בהיות שהאדם הוא מרכז כל הבריאה אם כן אי אפשר להגיע לסיום כל הבריאה עליה נאמר "הנה טוב מאד" בלי שימצא האדם במרכז, שהרי הכל סובב עליו [א.ה. ולכן רמזוהו בתיבה זו של "מאד"]. אבל צריך להבין מהו אצל האדם ציור ה"מאד" הזה, שהוא הנשגבות שבאדם, ולזה צריך את הפירוש האחר שם בילקוט. "מאד" זה יצר הרע וכו'. ביאור הדברים שהאדם שייך לדברי הרשות שאינם במהותם טוב רק בעת שנעשו משמשי הטוב הרי הם נתוספים עליו, והוא ה"מאד" של הטוב. וכאן היא השלמת בנין האדם. והנה בתורה נכלל הכל, אין דבר בבריאה שלא יוכלל בה, וכמ"ש אסתכל בא' וברא עלמא. אם כן התכללות חזון הרע בקומת האדם צריך להמצא בתורה. ובהיות יעקב עמוד התורה בין האבות על כן בדוקא יצא עשו עמו כחלק מבנין קומתו. כי הרי כאן צריך להגמר חזון זה דטוב מאד. וזהו שנאמר בהריון זה ורב יעבוד צעיר [א.ה. כלומר עשו שהוא ביטוי לתכלית הרע בנפשות יוצא בהשתוות גמורה עם יעקב שהוא האדם השלם כי כך תכלית הקשר ביניהם להיות זה משמש לזה ומובן לפי זה דברי רש"י על הפסוק ב' גויים בבטנך זה רבי ואנטונינוס ורבים תמהו הרי יחס יעקב לעשו רגיל להיות מלחמה ולא שלום אך הם הם הדברים].

קליפה קודמת בפרי - עשו קודם ליעקב - עוה"ז לעוה"ב

ידוע הוא כי במחשבה לעולם קודמת התכלית אל מהלך האמצעי [א.ה. שיביא לתכלית כמ"ש סוף מעשה במחשבה תחילה] - היינו שהתכלית היא עלתה ראשונה במחשבה והכל נשתלשל ממנה. וכן הוא באדם מקודם מצייר מה שרוצה ואחר כך מצייר את הדרכים שבהם יאפשר את

השגתו. אבל במהלך הגלוי להגיע לתכלית אז האמצעים קודמים, ורק בגמר השימוש באמצעים מתגלה תכליתם. נראה מהלך זה גם בנדון דידן. יעקב בהיותו התכלית - הוא עיקר צורת האדם וכמ"ש שופריה היה שופריה דאדם הראשון - קדם בעולם המחשבה ושם הוא הבכור ממש. אבל הגילוי בעולם הזה היה בהיפוך כי האמצעי הוא הבכור לגילוי. והיחס בין יעקב ועשו היה ענין תכלית ואמצעי. על כן במחשבה היה עשו הטפל ואמצעי, ובעולם הזה הוי הוא הבכור וראשית הגילוי עד בא אחרית הימים שיתגלה התכלית ואז יהפך לטפל ורק אמצעי לגילוי של יעקב, ורב יעבוד צעיר [א.ה. לכן עשו יצא ראשונה כי הוא האמצעי וממילא הוא מתגלה ראשון למרות שבמחשבה יעקב הוא התכלית והוא הבכור]. נגדיר זה בפרטות בעז"ה.

המציאות בחוקי הבריאה היא שלכל פרי הצומח מקדים גילוי קליפתו אליו. ולא רק זה אלא הגם שהפרי בודאי הוא העיקר מכל מקום מציאות הקלי' שומרת לפרי אשר לולי הקליפה אי אפשר לפרי להתפתח כלל והיה מסריח. בהגדרה זו שקליפה קדמה לפרי השתמשו הקדמונים בהגדירם את צורת עולם הזה אשר בו קודמת יציאת הרע וגילוי אל הטוב. וכן עשו קודם ליעקב. וצריך להסביר דבריהם בזה.

ציור עוה"ז נוח התלאות לברר נאמנות האדם

אמנם יובנו הדברים עפ"י מה שהשריש לנו ר"ת בספר הישר (שער ו') כי עצם צורת עולם הזה הוא עולם היסורים וכל אדם מוכרח לעבור בזה. עד כי הגדיר את העולם הזה "נוה התלאות". וסיבת הדבר היא כי רק בפרשת התלאות תתברר איכות נאמנותו לבורא ולעבודתו. בזה שלא יזוז מעבודתו גם בעת הקושיים של התלאות מתברר שאין עבודתו לבורא תלויה בדבר, והוא נאמן לבוראו בעצם. ועל דבר זה בא בברית עם אלקיו עכד"ק בקיצור יעו"ש האריכות.

בעת אשר דעתו של אדם מיושבת עליו ומצבו בעולם תקין, אז העבודה של בחירה בטוב (אחרי השיקול בדעתו הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עברה כנגד הפסדה) אין בה הוכחה שהקשר שלו לעבודת בוראו היא מעבר לכל תליה באיזה דבר [א.ה. וממילא אולי היא אהבה תלויה בדבר]. דהרי השכל הישר - בעת ישובו - מחייב הכרעה זו. אבל בהיות השכל עצמו מוגבל לציור תפיסתו [א.ה. נראה כוונתו שהחשבון שכדאי לעבוד את הקב"ה כשהתנאים נוחים הוא עצם תפיסת השכל בטעם ודעת] אם כן זהו גופא עדיין מצב של תלוי בדבר. שהרי אם תשתנה התפיסה תשתנה גישתו לעבודה. בזה נעמיק הבנתנו במעלה של העמידה בנסיון העבודה בעת המצאו בנוה התלאות, שהגם שלפי החוש הרי נמצא הוא בהסתר ובשמאל דוחה, וגם נראה איך יתכן החזקתו בעבודתו על פי הטעם ודעת ושו"ט דשכלו, מכל מקום מצד הרגשת נאמנותו לבוראו אינו מסתייג אז מעבודתו אם כן התברר בזה כי אין עבודתו תלויה בשום דבר, והוא למעלה מגדר המוגבלות [א.ה. כלומר לפי חשבונות מוגבלים של כדאי, מובן, רצוי]. ולכן קונה בזה קשר של ברית עם אלוהיו. כי ברית היא קשר שאינו תלוי בשום דבר. זהו הריחוק היוצא ממה שעולם הזה הוא בדוקא נוח התלאות. כי רק זה מאפשר מהלך של בירור

נאמנות למעלה מגדר טעם ודעת. ואילולי התלאות לא היה מתברר כלל ולא היה מגיע כלל לשלימות זו.

במהלך דברים אלו נבין קדימת עשו ליעקב. כי האמצעי להגיע עד השלימות הוא רק אם עוברים עולם שהיה עשו צורתו. ואז הוי העמידה בנסיון בנוה התלאות של עשו בירור על נקודת עומק הנאמנות דיעקב. ובזה משמשת הקליפה שמירה לפרי כל זמן התפתחותו. שהרי קיום מצב נוה התלאות הוא עיקר נתינת אפשרות לבירור הנאמנות. וכאן מגיעה העליה בנפש מ"טוב" אל "מאד". כי הטוב של יצר הטוב מוגבל הוא בפשיטות לטעם ודעת דהשכל. אבל העברה דרך הרע מעלה להיות נאמן ובלתי מוגבל כלל לשום גדר, זהו ה"מאד" דה"טוב". ותוכן נאמנות זו הוא רצון פשוט להיות עם בוראו. וה"ז דוגמא למטה לרצון הפשוט להיטיב של מעלה. והיא ההגעה אל עומק מעלת צורת הבחירה שזהו תכלית השלמת האדם. וזהו שבעולם הזה הוי עשו הבכור לגילוי - האמצעי שקודם התכלית - כי נהפך הוא לאמצעי להשגת אותו תכלית שבו הוי יעקב הבכור במחשבה. והרב יעבוד צעיר (שנתבשרה רבקה) הוא הראיה שהבכור יהיה כאן רק בגדר אמצעי ולא בעצם, ועל ידי זה יקנה יעקב המאד דהטוב דוקא.

וזהו מה דנאמר באברהם והוצאתו מאור כשדים ושמת שמו אברהם, ומצאת את לבבו נאמן לפניך וכו' וכו' דדוקא בעברו דרך נוה התלאות (אור כשדים) אז התנשא למהלך של נאמנות בנפש ובזה וכו' וכו' (ומ"ש במשה בכל ביתי נאמן הוא, אין זה רק במה שעבר נוה התלאות עד היותו בן פ' שנה. רק עיקר נוה התלאות היה עצם ישות עולם הזה הנראה לחוש שזה העיקר והיצר על עומק תשוקתו להגיע עד בהירות תפיסת אין עוד מלבדו בפשיטות. ובעברו יסורי נפש אלו אז הגיע לנאמנות מופלגה בכל ביתו ית"ש להקרא בעלה דמטרוניתא) וזהו ריבוי התלאות של יעקב במיוחד, מעשה אבות סימן לבנים העובר דרך הארוכה של נוה התלאות. עד"ז צריך להבין גם את לחימתו של יעקב בשרו של עשו במשך כל הלילה, דהכליל בו המלאך כל הנוה התלאות דעולם הזה כנגד עמוד התורה דיעקב.

פריצת התפיסה של החלל על ידי נאמנות

דברנו בעבר על ענין הרצון הפשוט החובק כל הנעשה ומתגלה תוך חלל העולמות. מצדו, הגם דיש גווי גילוי שנראים שאינם מתאימים עם תוכן הטבה זו [א.ה. כוונתו לכל מה שנראה לנו כסתירה לטוב], מכל מקום רצונו הפשוט לא נעצר על ידיהם. כי הרי ענינו הוא כל יכול ואם כן אין שום נמנע מצדו, והסתכלותו הוא מפנים לחוץ כפי השכל הפנימי [א.ה. כלומר המחשבה שקדמה לאמצעי]. ומצדו באמת יש פירוש אחר לגמרי בכל מה שהתגלה עד שכל הפרטים הם ממש פירושי הרצון הפשוט להטיב. ושוב מצד הסתכלות זו אין עוד מלבדו ית"ש כפשוטו ששום בחינה לא נותקה ממנו. אמנם יש בחינה שניה הקיימת בפועל והבחנתה היא בהיפך. התפיסה שניתנה לנו היא התפיסה שהתורה דברה והנהיגה אותנו, והוא דיש בחי' הנקרא חלל מזה [א.ה. היינו מתפיסתו הנ"ל]. כי יש דברים שהם מנותקים מרצונו ית"ש, והוא העבירות שבתורה דהם אי-רצונו ית"ש. עבריינות על לאו הוא כן. אם כן בתפיסה הנ"ל שניתנה לנו יש מציאות של ניתוק מהרצון הפשוט, ויש חלל מזה. וכאן הוא צורת עולם הזה דוקא, שבכל

העולמות יש התאמה אל הרצון הפשוט וכולם קדושים וברורים, וכאן הוא מציאות של חלל, רע, וניתוק. אנו חיים בתפיסה של העומד בחוץ לכל, ובזה יש אפשרות של הוספה בפועל לטוב מה שלא היה מקודם טוב. זהו הטוב מאד דמעשה בראשית, בתפיסה שלנו וכמשי"ת.

סכום צורת העבודה

הגדרת דברים הללו הוא עד"ז. הצורה העיקרית, הפנימית הסובלת הכל היא הרצון הפשוט. חיוב העבודה שלנו הוא לעמוד בנסיון ולהפוך את החילול וניתוק הנ"ל אל דברים הנכללים ומתאימים להרצון הנ"ל להיטיב. כעמידה בנסיון שלא לעבור רצונו ית"ש הרי אותה מציאות של אי-רצון נהפכת לכלי לעלית האדם והתקרבותו לשלימות. ואז נהפך הוא להיכא תמצא להטיב דוקא. גם כללות צורת עולם הזה שהיתה - מתפיסתנו - חלולה ע"י הרע שהיה בה, וגם נוה של תלאות אשר נתפסו כשמאל דוחה וריחוק, נהפכה לכלי להשיג שלימות הנאמנות. ה"ז בירורים בכח עבודתנו להכנס מבחוץ לפנים ולברר על ידי זה שבאמת יותר מהתוכן פנימי אין כאן עוד. והוא מתברר בדרך ה"מאד" דהטוב, דמאד זה יצר הרע מה"מ ושינה. וכ"ז במאד אותיות אדם דוקא. כאן הוא התאמת והמקבילות של עולם הזה למהלך הטוב מאד דנפש. כי בחינות אלו, בתפיסה זו, נתוספים על הטוב והבן. התכללות הקליפה בתחום הפרי.

ביאור חדש במדרגת נחום איש גמזו

ננסה להבין יסודיות הגישה בנפש לנוה התלאות שעל ידה תוכל לעבור נוה זו. ישנה אמרה מפורסמת של נחום גם זו כל דעביד רחמנא לטב עביד. רגילין לפרש שחידוש שלו הוא ה"לטב עביד". אמנם הנכון בזה הוא דעיקר חידושו היה ד"עבד רחמנא". והפ' דמי שמכיר בזולת שרצונו להטיב לו ומכיר את הטובות שעושה לו אז טבע הנפש הוא לסמוך על הזולת במה שעושה בשבילו. וכפי ערך והיקף הטובות וההכרה בערך זה אז במדה זו נפקע מהמקבל אפשרות החשדנות בהמטיב, אולי בעובדא זו אינו מכין לטובתו. ומקום החשדנות הוא בדבר שעושה לו בצירוף שהוא בהיפוך מתפיסת המקבל. וכאן היה חידושו של נחום איש גמזו. הוא הקיף כ"כ בהכרת טובתו של השי"ת אליו בעצמה כזו שברור מעל כל ספק ספקא שרק בטובתו לבד מעונין השי"ת. ואז בהפקעת כל אפשרות לחשדנות היפוכי ממילא יצא ממנו האימרא "לטב עביד". מה שנתבאר לעיל בענין הנאמנות המתברר ע"י ההתחזקות בעבודה תוך נוה התלאות, הוא מכח דבעומק הנפש יש הכרה אמיתית בהיקף ועצמת טובת הקב"ה עם האדם עד שמופקע משום חשדנות היפוכי, וממילא הרי אין במקרה החיצוני אפשרות לשנות עמדתו בעבודת השי"ת, כי לא השתנה היחס אליו מלמעלה במקרה זה. וזה מתברר בנוה התלאות. והוא עדמ"ש בירושלמי מחזיקנא טיבואתא לרישא כד מטא למודים כרע מגרמיה ע"כ [א.ה. וידוע דרבים התקשו במאמר זה] היינו שבעומק הנפש יש הכרה ברורה בטובות המקום (זהו כל תוכן ברכת מודים) עד שכל כולו מלא הודאה אליו. באהבה זו נמצא רצון פשוט לעשות נחת רוח והטבה אליו ית"ש בפשיטות. וגם דוקא נגמר כל ההשואה שהתחדשה בסוד הבחירה להיות דוגמת רצונו הפשוט ית"ש להטיב עם האדם. וכמים הפנים אל הפנים הוא.